

MARCIUS TIZENÖTÖDIKE.

Hétfő

27. szám.

Pest, majus 21-kén 1849

E lap megjelenik minden este, vasárnapot kivéve. Előfizetés mai naptól december végeig Budapesten házhozhordással 5 fr., vidékre postán borítékban 6 fr. p. p. Hónapos előfizetés csak helyben, s a hónap első napjától kezdve fogadtatik el. Előfizethető helyben a kiadóhivatalban (Országuton, Kunevalderház) és minden postahivatalnál. Hirdetések egy háromszor hasábozott sorért, vagy annak helyéért 2 kr. pp. — Egyes szám 3 kr. pp.

Pest majus 21-én 1849.

Nagy napra viradtunk.

Napra, minőt a lélek egyház és törvény nélkül ünneppé szentel.

Ünneppé, melyet nem templom falai közt ülünk, de templomná lesz a világ, s benne oltárrá minden szív, s imává, szent imává ennek minden érzelme.

Ma viradatkor a nemzeti lobogó tüzetek fel ős Buda ormaira, és sziveinkben szent öröm tűzé ki piros lobogóját.

Örülünk igen, nem, mert a vész elhárult fölülünk, nem, mert eztán nyugton hajthatjuk fejeinket álmra, miután nyugodtan tölthettük munkában a napot.

De örülünk, mert a hazának van oka örülnie, szivéből irtva ki az ellenség.

Est érzé vitéz hadunk, s rohent mint zivatar, falak és torlaszoknak.

Tagnaptól egész éjen át folyt az ágyúzás, hajnal felé sűrű puskaropogás vegyült közé.

A rohanás minden oldalról kezdődött, s eredménye — bár fájdalmas áldozattal — fényes lön.

Dom Miguel gyalogságé s vadászainké volt a dicsőség, elsőként lenni a bástyákon, de többi zászlóaljaink érdeme sem csekélyebb.

Görgői, a diadal jelentőségétől meghatva, örömkönyekét önte, honvédeink szivében túlradt az érzelem, leragadák a lóról vitéz vezérüket és csókjaikkal boríták el.

Az ellenség, mellynek ereje a vár köréhez képest nagy volt, elszántan védé magát, de a magyar sem szuronyt, sem bástyát, sem ágyút, sem embert nem ismert gátul.

És felbőszült honvédeink, látva ennyi bajtársaik omló vérért, tudva Pest kegyetlen ágyúztatását, ismerve ellenségeink kimeríthetlen vadságát, mégis százaknak adának kegyelmet a méltó halál helyett.

S mit tett a fekete-sárga sereg vezére ennyi vitézség és nagylelkűség ellenében!

Térden kérve kegyelmet, gyalázák meg még tiszteik is magukat.

S mintha életük szégyenfoltjait kevesellenék, halálban szemfedőül, vonaglásuk utósó perceiben még elköveték a művet, melly egyedül képes lett volna gyalázattal borítani sirjaikat.

A budai lánczhídfőbe rakott löport fellobbanták.

De isten nem hagyá teljesülni az ördögi szándokot, az okozott kár igen csekély, még a közlekedést sem akadályozá, s a hid néhány nap mulva ismét előbbi állapotában leend.

Hentzi maga, szabad hazájának gyalázatos fia, sulyosan sebesülve került kézre, s öntudatlanul fekszik.

S ez majus 21., testvére september 2., melly napon a török hatalom alól menteték fel Buda.

De hazafiak, hogy csalódtunk, mikor a félhold helyett a kétféjú sas fekete szárnyai borítának ell!

S a török és osztrák hatalom miben különböztek? Szelidséget egyik sem ismert, de az utóbbi ezt hazudni tudta.

Hazudott századok óta s mi hittünk.

Zsarolt századok óta, s mi túrtünk.

Ő száz veszedelemben volt, s mi megmentettük.

Most tehát hazafiak örködjünk, hogy a szivtelen zsarnokság letépett jelképét örökre nemzetünk szabadságának vigan lobogó zászlója pótolja, s tegyük Budát a szabadság istenének szentegyházává.

Pest majus 21. 1849.

Buda vára visszafoglaltatott! Hol néhány hónapok óta sárga-fekete zászlók lobogtak: ott már ma reggeli négy órakor a szabadság zászlói hirdették az igazságot. A magyar katonaság az éjjel ismét halhatatlan érdemet vívott ki magának. Szuronyaik előtt meghajoltak a legerősebb barrikádok. És a nép áldása s örömrivalgása kíséretében vitték diadalmas zászlóikat a nádor-vonal minden szegleteire. A cs. katonaság egy része gyáva félelemből, midőn már látá, hogy csakugyan nem tarthatja magát tovább: fehér zászlót emelt, de felbőszült honvédeink által zászlóstul együtt lövetett le a vár faláról; más része makacs elszántságból házakba s pinczékbe rejtőzött, s utolsó csepp véréig védelmezé magát. S midőn már a hajdani királylak, ezen iszonyatos bűnfészek, vitéz katonáink által visszafoglaltatott,

még akkor is lehetett lövöldözéseket látni igen sok ablakból.

Legnehezebb volt a Sándor-házat elfoglalni. Ez hosszú s utczára fekvő épület lévén, kevés időre fenttarthatá magát; kevés időre, mert a szabadság nem ismer gátat, az előtt nincs vas ajtó, nincs magasság, nincs mélység.

Hiába! — A jóságos isten megeléglé a sokat. Megpróbálta ugyan a nép hitét, de a remény, melly a legkeservesebb könyeket is örömsugárrá változtatá át, kibékíté őt, és ő elküldé a boszuló Nemesiát, melly elhozá magával a számadás nagy napját, ezen engesztelő áldozatot is.

A budapesti nép tökéletesen ki van békülve. Nincs az egész városban csak egy ember is, kinek örömkönyű ne mosolyogna arczán. Post ma lelkesült, minő egykor a marciusi napokban sem volt. Hentzi kézrekerítése, habár sebesülten is,

elfeledtete a néppel minden szenvedéseket. S az az önértet, hogy saját szemével nézheté szabadtóit győzedelmesen küzdeni: minden anyagi veszteséget ezerszer visszafizetett. Budapest lelkesedése ma fölülmult minden emberi érzetet. Haszon el ezen érzet a haza minden népeirc.

Egy nagy és emlékeztetre méltó még, hogy a Ceccopierick ezredese,* midőn látá a végveszélyt: a hidalatti minát magával együtt légbe röpité. A hidoszlop áll büszkén, s sértetlenül. Ő pedig elszált érdemelt helyére; kísérje őt a dynastia átkos emléke, s legyen ez sorsa minden egyes tagjainak.

Tóbiás György.

*) Mások szerint horvát ezredes volt.

A szerk.

Hivatalos tudósítások.

Görgei tábornok hadügyminister svábhgyi főhadiszállásáról majus hó 15-ről 1849. következő tudósítást küldött a kormányhoz :

Ma reggel 3 órakor Csepel szigetnél vert hidunk elrombolására az ellenség a budai lánczhid-ozslopból 3 gyújtó, és 4 kövel terhelt rontóhajót bocsátott le a Dunán; de felállított őrségünk az ellenség szándékát megsejtén, oly erélyesen járt el hivatásában, hogy a hajókat elfogva elsüllyeszté. Rohlitz főhadnagy, mint kinek rettenthetetlensége, ügyessége s erélyességének egyedül köszönhetni az ellenség káros szándokának oly szerencsés meg-hiusítását, századosul lón előléptetve.

Tegnap reggeli 5 órakor az ellenség Győrött állomásozó 7-dik hadseregünk előőrseit 3 osztály lovassággal megtámadta és Újfaluig visszanyomta, de meglátván érkező hadi segítségünket, hirtelen előbbi állomásába Ráróba visszavonult.

Hir szerint Barrot és Fiedler dandárai Sopronyól Prágába vitettek vasuton, mivel, a mint mondják, ott is forradalom ütött ki.

Olaszthonból 1 ezred császár-uhlanus, 1 osztály Windischgrætz-könnyűlovas, és 2 zászlóalj gyalogság érkezett vasuton Sopronyba. — A császár-uhlanusokkal összeittköztek már a mieink — mely alkalommal többen közülök hozzánk átjöttek, sokan a csatatéren maradtak és elfogattak.

Görgei Armin őrnagy elől Vogel desperatus Flankenbewegunggal a Varin völgybe takarodott; a bányavárosok tehát felszabadítvák, s felszabadítvák egy az ellenséges seregnél tiszszerte kisebb csapat által.

Itten az ostromkészületek élénken folynak és végökhez közelednek.

Bem altábornagy f. h. 12-kéről következő tudósítást küldött a hadügyministeriumhoz :

Folyó hó 9-ről jelentém, hogy Fehértemplomra menedek. E hó 11-kén este oda érkeztem; seregeim két nappal előbb szállották meg azt. Károlyi alezredes kemény és jól vezényelt támadással üntette ki magát. Az ellenségből 200 halva maradt s ugyanannyi esett foglyúl. Feltűnő, miszerint e támadásnál mi egyetlenegy embert sem veszítettünk, mi onnan van, mert az ellenség, midőn magát úgy lovasságunktól mint tüzeink-től körülvéve látta, ellenállás nélkül futásnak eredt: huszárainknak tehát nem volt egyéb dolguk, mint a futamlókat szabdalni, üldöző tüzeink pedig kartácsesal dolgozták le őket.

Folyó hó 11-kén seregeimmel Szászka felé indulék. Petrillován mintegy 2000-re menő, s ágyukkal ellátott ellenségre találtunk. Mi azon: l erős támadást tettünk, az ellenséget megszalasztánk, s úgy jövénk a szászkaí hidhoz. Az utvonat, mely Szlatináról ezen hidhoz vezet, s igen jól védhető, akadályul szolgált arra, hogy az ellenséggel egy időben érkezzünk a hidhoz, s ennél fogva ideje volt a hid egy részét elrontani, mi által két óra hosszágig, míg a közlekedést helyreállíthattuk, fel lettünk tartóztatva. Eközben az éj is beállott, s kénytelenek valánk a nélkül, hogy az ellenséget tovább kergethettük volna, Szászkaí maradni.

Itt arról értesülénk, miszerint az egész ellenséges erő mintegy 4000 emberből áll 11 ágyúval s hogy Malkovszki tábornok parancsnoksága alatt vannak Puchner valamennyi hadcsapatai, s hogy azzal biztatta Malkovszki a lakosokat, miként mihamar békére számíthatnak, mert 120,000 orosz jövend segítségökre, kikből már 80,000 Erdélybe be is tört stb. A mint azonban 3 óra tájban első ágyuszónkat hallá, kocsira ült, s szándékának azon nyilvánításával, hogy megsemmisítésünkre összes erejét akarja egybe vonni, Mehádiára hajtattott. Elutazása előtt tiszteit helytállásra mindenkép buzdította, mondván, hogy néhány nap alatt megérkezik az orosz segítség. De úgy lát-szik, miszerint serege, mely Szászkaí volt, nem igen bizott meg ez ígéletben, mert a nélkül hogy előcsapata visszaérkezett bevárná, odább állott s Mehádiára követte tábornokát.

Szászka bevétele finanszialis tekintetben is igen nagy fontosságu.

Vécsey tábornok úrtól majus 14-ről a kormányzó urhoz e következő tudósítás érkezett.

Mihala Temesvár elővárosát foglaló osztályomtól ma délutáni 3 órakor érkezvén jelentés, hogy túlnyomó erővel a várból megtámadtatott, egy osztály lovasságot segítségül küldék, egyúttal gironai balszárnyamnak a gyár város megtámadását s bevételeit meghagyám, 6 óra tájban a 6-or erősebb ellen Mihalától derék Lovassy kapitány vezénylete alatt a 49. z. alj egyetlen százada s egy csajka ágyú által több halott s sebesült vesztésével a várba visszavereték; részünkről 4 vitéz esett el.

Miglen az ellenség az oldalon visszavertették, a rendelt támadás az ellenkező irányban a gyár város felé intéztették, és ezen előváros 7 óra tájban a 29-ik zászlóalj által Asztalos vitéz őrnagy vezénylete alatt rohammal bevételek, és a két z.-alj és 6 ágyú erősségű ellenség a várba szorították. Előnyomulásunk az oldalon oly heves vala, hogy ellenségünk az elővárosban ágyuit alig használhatá; vesztettünk egy embert, ellenben számít az ellen 30 halottat, számos sebesültet; foglyunkká lett 12 Sivkovics, több fegyver birtokunkba jutott.

E diadaloknak az lón nyomatékos nyerevénye hogy a Temesvárat vízzel ellátó gépnek általam rendelt megsemmisítése sikerülhetett. — Most Temesvár tökéletesen czernirozva van, a legjobb szellemtől lelkesített seregünk előőrsei pedig a várbell ágyuk hatáskörén belől állanak.

15-én reggeli 5 órakor. Az ellenség a tegnap vallott kudarcot megboszulandó, az elővárosokat keményen bombáztatja.

11 órakor. A bombázás eddig s lehetőleg jövöre is sikernélküli.

Hatvani Imre, szabadcsapat- s seregparancsnok Abrudbányáról f. évi majus 7-, 9- és 11-ről következő tudósításokat küldött a kormányzóhoz.

Tegnapi felterjesztésemben előadtam az indokokat, melyek azon elhatározásra birtak, hogy Abrudbányát — nem várva Drágos képviselő al-

kudozása végét, — utasításom szerint, jóra, rosra elkészülten megtámadjam.

És tegnap reggel 5 órakor csakugyan ki is indultam Abrud felé.

A mihelei sáncokban tartózkodó 6—700 lázadót szétvertem, kik eszeveszetten futottak s kerestek menedéket a rengetegekben; az útközben és a hegyeken tanyázó ellenséges csapatokat szerencsésen puskalövés nélkül megriasztottam, s éjjel 11 órakor Abrudra szerencsésen bevonultam.

A városhoz közel megjelent előttem a város főbírája, s jött Drágos képviselő is, azt adván elő, hogy a béke megvan, s az oláhok le fogják tenni ellenséges fegyvereiket, egyszersmind arra szólítottak fel, hogy seregemet azért, mert a lázadók nagyon félnek, a város alatt szállítsam táborba. Én ezt visszautasítam.

Midőn a város alá ért seregem, leirhatatlan lelkesedés lármája közt szaladt felém a várban nyomorgatott magyarság apraja és nagyja, sirva panaszkodni a méltatlanságokat, miket fél év óta Butyán és Jánk vad csordáitól szenvedni kénytelenítetttek.

A városban a magyarok zokogtak és sírtak, az oláhok közt pedig siri csend uralgott, ez nekem nem tetszett. Később sejtelmem valósult. Jánk az abrudi oláhok fegyveres részével Topánfalvára szökött.

Felviradván a mai napra, a fegyverek beadása iránt szigorú rendeletet bocsátottam, eredménye e rendeletnek csekély.

Jánk Topánfalva felé mint értesülék nagy tömeget gyűjt, s egyesülve Bálint Simon és Axentin oláhvezérekkel, készül ellenem s Abrudbánya ellen, — de ezen híreket Drágos képviselő ur azzal czáfolja, hogy az nem történhetik, mivel már tegnap délután Jánk is a magyar hűségére az általa tartott népgyűlésen megesküdött, s a fegyver letevését megígérte.

Mi fog történni még ma éjjel, holnap megírandom.

Majus 9-ről. Sejtelmeim nem csalának, Drágos képviselő ur működésének, az oláhok lecsendesítésének semmi sikere.

Akadnak ugyan népszerűséget vesztett harmincszázadosok, kik a magyar kormány iránt hódolatukat nyilváníták, de csak azért, hogy a kormányzó ur válaszelevelével személyüket a megérdemelt büntetés alól kivonják, s rablott kincseik birtokában kinevessék a magyar nagylelkűséget, — de a népet, mely kormányzatuk alatt áll, visszaadták a polgári háboru iszonyainak, mely féktelen rohamában kettős dühvel kezd ismét pusztítani ott, hol a boszúállás fegyvere nem villog. E nép sokkal butább, mint hogy a szabadság szózatát megértse, sokkal gyávább, mint hogy becsületes csatát vívhasson, sokkal kegyetlenebb, mint hogy fegyvertelen vagy ártatlan csecsemőt dühének fel ne áldozzon.

Jánk, a havasok királya — miként ő magát nevezi — jöttöm hírére az abrudbányai oláh nemzetőség nagy részével Topánfalvára szökött, s már ma déltájban a vöröspataki hegylánczon gyűlögtek a lázadók, s a mult éjjel oda rendelt 70 emberemet bekerítette, — tüstént küldöttem segélyt, kik velök csatlakozva a lázadók temérdek

népét megtámadták s visszaverték, — mi két embert, ők 60—80-at vesztek halottakban.

Más részről a topánfalvi hegysoron Abrud nyugoti részén a város megtámadására nagy tömegben nyomultak előre, de innen is egy pár ágyulóvésszel megszalaszták, és pedig a nevetőségig rémületes futásukban felső ruháikat s élelmi szereiket is elhánták; a számos zsákmány közt, mellyet itt nyerénk, a vezér aranyzinóros zekéje is volt; itt egy huszárt veszítettünk, az ellenség közül mintegy 25 maradt a csatatéren, de tűzés közben csatáram itt-ott többet elvöldözének. A butyesdi szorosnál ugyan e napon a lázadók visszanyomták a Reviczki-csapat 1. századát és egyesülve a Vöröspatak felé nyomult lázongó tömegekkel, e gyengén védett várost, Vöröspatakot megtámadák, elfoglalták s felgyújtották s mint hírlík, a bent szorult magyarokat utósó csecesemőig felkonezólák.

E vérszélhárítása talán lehetséges lett volna, ha Drágos képviselő ur és az abrudbányai bíró Boer ur ez egész nap azon meggyőződést nem igyekeztek volna rám erőszakolni, hogy az oláhok békülni akarnak és fognak, azonban a verespataki szerencsétlenség megtörténte után este Drágos ur azon hírrel jött hozzám, hogy Jánk békülni többé nem akar — hanem harcot akar életre halálra.

Holnap a csata színhelye talán Abrudbánya lehet.

Majus 11-ről. Jánk, az ugynevezett havasi király, beváltotta szavát s megkezdé ellenünk az élethalálharcot. — Felprédálván Vöröspatak városát, Abrudbánya ellen indult, s 9-kén 2 órakor délután már megérkeztek tribunjai, és a város felett elnyúló kopasz bércek orrait vandál lármájú népe elfoglalta, kik irtóztató szitkok s fenyegetések közt a várost több oldalról rohanni kezdték. Bátor harcosaink is megkezdék a rohanást, a küzdés nagyszerű lett, a lázadók minden pontokon nagy veszteségükkel visszanyomattak és üldöztek, — újabb rohanás csak új győzelemre vezetett bennünket, s egész késő estig teljes meggyőződésünk volt, hogy e nap szabadságharcunk nevezetes napja leend, mert még mi egész nap alig néhány embert veszítettünk, a bérceket a lázadók holt tetemeivel borítottuk el, összes veszteségünk 17 ember, 2 tiszt, de az ellenség részéről fölül 2000 esett el.

Az éj beálltával a talán 10,000 főből álló csoport újítá rohanásait és seregünk folytonos tüzeléssel verte őket mindannyiszor vissza — de nem akarván seregemet e barbarok dühének kitenni, magamhoz vevén a városban lévő magyarokat, reggeli 4 órakor visszavonulást rendeltem, mellyet Butyesdig, rendes csatározással vonulván vissza, szerencsésen befejeztem. Az oláh lázadók Drágos képviselő urat elfogták, alkalmasint vérszomjuk áldozata lett. — Dobra, a lázadók egyik vezére, az utcán összevagdaltatott — Butyán és Viczian Brádon vannak őrizet alatt.

Hallom, Abrudbányát felégették, s a magyarságot kiölték, mi már náluk azon éjre volt kintüve, mikor én 6-kán Abrudba bevonultam.

(Közlönyből.)

Szepesi tudósítás maj. 8. 1849. A háború súlya ugyancsak nehezkedik szegény vidékünkre s jó érzelmi lakosaira. Vogel és Benedek osztrák tábornokok, mlután Rozsnyót elhagyták, Dobsinának vevén utjokat, f. hó 3-án d. u. 5 órakor rabló csordáikkal hozzánk beköszöntek és Poprád városa alatt táborot ütöttek. Leirhatlanok az egymáshoz közel fekvő Szepes Szombat, Poprád, Stráza, Matheocz és Felka városokon általok elkövetett zsarolások. Egy városra, hol alig van száz ház, 5—6—8000 ezüst ft, osztrák bankjegyekben lefizettetni kívánt sarcozt vetettek, azon kívül számos vágómarhá, nagy mennyiségű szalonnát, kenyeret, bort, pálinkát kellett adnunk kióhezett seregük számára. Midőn így kedvükre tanyáztak nálunk, f. hó 5. reggel felé 2—3 óra közt a gümöri uton Hranovnicza felől számos lövések tétettek a most alakult vadászcsoport által, mellyeknek hallatára Vogel, a magyar sereg közeledését véelve, seregével mintegy 500 előfogatos szekereken, mellyek még maig sem kerültek meg, nyakrafőre Liptó felé futott, s pár órával később Benedek is követte, kinek emberei valamivel becsületesebben bántak a lakosokkal, mint a gyalázatos Vogeléi. Mind a két sereg Sz. Miklóson áll, a mint hallatszík; Rózsahegyén pedig Görgei Armin mondatik lenni, és így Dembinszky seregének egy része Liptó felé nyomulván, reménylhető, hogy Vogel és Benedek két tűz közé fognak szoríttatni. Alig indultak el ezek, midőn városunkban szállásoló vadászaink azon sürgetős parancsot vették, hogy tüstént Késmárk felé induljanak, mert Gallicziából ismét bejött egy 800 főből álló csapat Gr. Szirmay István vezérlete alatt, hihetőleg Vogel segítségére, ki azonban már hegyen-völgyön túl volt. Ezen csapat elébe menyén a vadászok, a guerillák és számos nemzetőrök, az ellenséget Tótfalunál megtámadták, őt positioiból egész a határig kiűzték, egy kapitányt és két közembert lelőttek, két százat foglyokká tettek és sokat, köztök Szirmayt is megsebesítették. Bár kezünkbe került volna a gaz honáruló!

(Közlönyből.)

A császáriak embersége. Hírelt érdemlő kútforrás szerint Vogel, a hatalmas, és egy szegény fogságba esett huszár közt következő jellemzetes párbeszéd kerekedett.

Vogel. Hány emberből áll a rebellis tábor?

Huszár. 40,000-ból.

Vogel. Hazudsz gazember!

Huszár. Nem felelek róla, közembernek azt nem mondják meg; úgy lehet, hogy 50,000 ember is van.

Az osztrák tábornok kérdozgetései közben, többek közt azt hozta fel a huszár, hogy biz a magyar katonának van bora elég, kenyere és húsa bőven, a pénznek sincs szükében, s nem rabol ám!

Vogel. Látnivaló, milly jó dolgok lehet, mert hiszen rongyosok vagytok, mint az ágról szakadt!

Huszár. Nem is jövünk ám most Gallicziából, hanem 20 útközetből, mellyben a németet vertük.

Vogel. Hitzegő, rebellis kutya, hallgatsz, vagy mindjárt főbe lövtelek.

Huszár. Megszoktuk mi a lövéseket is.

S uram fia, ki hitte volna!? Vogel tábornok, e nagy madár, úgy fölmérgesedett a szegény huszár férfias beszédeire, hogy azonnal ötven botot vágatott reá.

Szép tulajdon az a dühösködés, kivált vezérenben. Ezen tulajdon emelte Windischgrätzet is a vezérek legnagyobbikává, úgy, hogy ha szánjuk is a becsületes huszárt, szinte kívánnunk kell más részről: Adj uram az osztrákoknak minél dühösebb vezéreket, kiknek ajka legalább is játékba borúljon, valahányszor távcsóval messziről csak egy magyar huszárt pillantanak is meg!

(Közlönyből.)

Selmecz majus 17.

Polgár szerkesztő!

Nem igen tudok hazánkban várost, honnan kevesebb tudósítás menne hírlapokba, mint épen innen, ez pedig nem azért történik, mintha itt elég ok nem volna s jövőre is nem lenne, mi csak is nyilvános uton javítható, hanem azért, mert az emberek legnagyobb része nyúlfelelénkséggel fél még ezen szótól is: toll-harcz, mert a harc szót magában foglalja, ezért elhatároztuk, ön lapjába néha egy cikket küldeni, s a világ eléjébe adni elítélés végett oly dolgokat, mellyeket rosszallunk, de önzéstelen séggel csak magunk elítélni nem akarunk.

April 18-ka volt azon szerencsés nap, mellyen megszabadultunk a Gleichberechtigung elve szerint föllállított selmeczitérparancsnok zsarnok kormányától és zsoldjában álló kémeitől, az öröm és lelkesülés igazán általános volt, mikor megmentőinket megláttuk, s akkor volt alkalmunk teljesen meggyőződni, hogy az osztrákok hazánkban berohanásuk s bánásmódjuk által ügyünknek nagyon nagyon sokat használtak, de ez által megtanultuk az embereket több oldalról ismerni: voltak, kik rettenetesen szerettek volna nagy hazafiak lenni, de féltek, hogy örömlükben olvadozó érzelmlüket az osztrákok visszatérése ismét megfagyasztja s így fagyott állapotban maradtak; voltak, kik hazafiai érzelmlüket nyerseséggben gondolták legjobban nyilvánítani; voltak végre, kik el akarták hitetni az emberekkel, hogy ha azon napon a szerencse a mieinket el nem hozza, ők elfogatnak s Posenba vitetnek, s miért? azért, mert semmit sem tettek, legfelebb hazafiai érzelmlüket tisztán megőrizték: de ez uraim a mai időben nem érdem, ez kötelesség, s ezen uton szerezni magának érdemet, nem férfiakhoz illő, mert ez nevetéséges, de ezért nem kárhoztatjuk önöket, mert nem tettek, mert hátkörükben sem volt, legfelebb a főkohómesternek, kinek erélyességét s ügyünk melletti küzdését azért is ki kell emelnünk, mert nem e hon szülötte; a többiek inkább materialis szempontból kívántak ezen uton kitünővé lenni, mint pl: egy főbányanagyi hivatalért vagy egyéb ehez hasonlókért.

